

Pavčina Vogelová

Editorial

V roce 2026 vstupuje časopis *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia* do osmdesátého ročníku své existence. Je to příležitost k ohlédnutí se za historií, která je utvářena nejen jednotlivými čísly a ročníky, ale především několika generacemi autorů, redaktorů, recenzentů i čtenářů, kteří se na jeho podobě od roku 1938 podíleli a dosud podílejí. Až do srpna 2017 vycházel časopis pod názvem *Sborník Národního muzea v Praze, řada A – Historie*, dále už nese název *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia*. Od svého založení je toto recenzované periodikum prostorem pro odborné kritické reflexe a prezentace nových badatelských přístupů, jež odrážejí proměny v přístupu k dějinám, institucionálnímu zázemí a publikačním standardům. V tomto smyslu lze časopis vnímat jako kontinuální diskurz o historickém bádání. Na jeho stránkách se objevuje široká škála témat věnovaných politickým, sociálním a kulturním dějinám s akcentem na muzejní specializované obory, jako jsou historická pomocná věda, dějiny sbírek či výzkum muzejních fondů reflektujících především české a evropské dějiny. Přítomnost této kontinuity umožňuje čtenáři nahlížet na jednotlivé ročníky jako na vrstvy, které se vzájemně doplňují a vytvářejí syntézu dlouhodobého vývoje české historické vědy v její muzejní ediční praxi.

Do svého osmdesátého ročníku vstupuje časopis *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia* zbrusu novým vizuálem. Nový vizuální jazyk lze chápat jako další „vrstvu“ v historii periodika, přispívající k jeho vývoji a současné redakční koncepci. Nová grafická úprava vzešla ze studentské soutěže na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Jejím vítězem se stal mladý grafický designér Petr Vaněk, jehož řešení pro všechna periodika vydávaná Národním muzeem propojuje respekt k historické kontinuitě jednotlivých časopisů i jejich odbornému zaměření spolu s požadavky současných trendů odborné publikační a vizuální kultury.

Obsah dvojčísla 1–2/2026 tvoří šest tematicky volných studií. Společným jmenovatelem je zájem o vztah mezi veřejným obrazem a soukromou či lokální historickou zkušeností. Přibližují, jak se utváří, artikuluje a někdy i rozpadá kontinuita sociálních rolí, institucí a představ o národní minulosti. Číslo otevíráme příspěvkem Tomáše Sekyrky, který mapuje kolekci historické malby 18. a 19. století v depozitáři Oddělení starších českých dějin Národního muzea. Studie připomíná roli výtvarného umění v procesu konstituování české historie, svědčí o šíři zájmu o dějinné náměty a využití ikonografie minulosti v muzejním diskurzu.

Daniel Hupko se věnuje mikrohistorické perspektivě aristokratického kulturního pole a individuální životní dráze Alžbety Kinské Wilczekové (1858–1938). Východiskem mu byly zejména osobní deníky, umožňující sledovat a interpretovat proměny aristokratické mentality ve středoevropském kontextu. Při rekonstrukci veřejného obrazu aristokracie se dotýká i dějin genderových rolí.

S problematikou vztahu národních idejí a lokálních praktik koresponduje studie Vojtěcha Zmeka o mělnickém Sokole před vypuknutím první světové války. Analýza organizace a praxe sokolské jednoty, zakládání ženského odboru a vedení

kulturních aktivit dokládá, jak tělocvičné spolky působily coby nositelé národních idejí a současně fungovaly jako platformy sociálních inovací včetně zpřístupňování veřejného prostoru ženám. Jedná se o příspěvek k regionálním dějinám, ovšem s přesahem do obecných dějin sportu, politiky, kultury, genderu včetně problematiky národnostních problémů.

Dějínám sportu se věnuje i Jan Lomíček. Zaměřuje se na kontroverze spojené s účastí (a neúčastí) československých aktérů na XI. olympijských hrách v Berlíně 1936. Poukazuje na to, jak můžou mezinárodní sportovní akce sloužit jako platforma pro ideologickou prezentaci a zároveň spouštět veřejné diskuze o etice a politických rizicích reprezentace. Lomíčková práce zdůrazňuje proměnlivost veřejných postojů a význam mediálního rámování sportovních událostí.

Studie Tomáše Kavky otevírá problematiku muzejní praxe jako nástroje režimní prezentace na příkladu vzniku Múzea V. I. Lenina v Bratislavě v letech 1954 až 1957. Všímá si složitosti institucionálních proměn v československém muzejnictví po roce 1948. Ačkoli stranická muzea reprezentovala explicitní ideologický diskurz, příspěvek napomáhá diferencovanějšímu pojetí moci a paměti v době státního socialismu.

Téma vztahu politiky, kultury a veřejného prostoru rozvíjí i příspěvek Elišky Přeborovské, která se zabývá tzv. tematickými plány československé filmové tvorby v padesátých letech 20. století. Autorka ukazuje, jak plánovací mechanismy kulturní politiky narážely na nesnadnou povahu filmové produkce a jak mezi ideologickými diktáty a konkrétní uměleckou praxí vznikala pole nedefinovaného jednání a kompromisu.

Pavλί́na Vogelová

EDITORIAL

In 2026, the journal *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia* enters its eightieth year of existence. This is an opportunity to look back into history that has been shaped not only by individual issues and volumes, but above all by several generations of authors, editors, reviewers, and readers who have contributed to its form since 1938. Until August 2017, the journal had been published under the title *Sborník Národního muzea v Praze, řada A – Historie* (Proceedings of the National Museum in Prague, Series A – History), and since then it has been published under the title *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia*. Since its inception, this peer-reviewed periodical has been a space for professional critical reflection and the presentation of new research approaches that reflect changes in the approach to history, institutional background, and publishing standards. In this sense, the journal can be seen as a continuous discourse on historical research. Its pages feature a wide range of topics devoted to political, social, and cultural history, with an emphasis on specialised museum fields such as historical auxiliary science, history of collections, and research into museum holdings reflecting primarily Czech and European history. This continuity allows readers to view individual volumes as layers that complement each other and create a synthesis of the long-term development of Czech historical science in its museum publishing practice.

The journal *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia* starts its eightieth year of existence with a brand-new visual identity. The new visual language can be viewed as another “layer” in the history of the periodical, contributing to its development and current editorial concept. The new graphic design is the result of a student competition at the Academy of Arts, Architecture and Design in Prague. The winner is young graphic designer Petr Vaněk, whose design for all periodicals published by the National Museum combines respect for the historical continuity of individual journals and their professional focus with the requirements of current trends in professional publishing and visual culture.

The contents of this double issue 1–2 / 2026 consist of six thematically independent papers that follow a chronological sequence. Their common denominator is an interest in the relationship between public image and private or local historical experience. They describe how the continuity of social roles, institutions, and ideas about the national past is formed, expressed, and sometimes even falling apart. We open the issue with a contribution by Tomáš Sekyrka who describes the collection of historical paintings from the 18th and 19th centuries in the depository of the Department of Early Czech History at the National Museum. Sekyrka’s article reflects on the role of fine art in the process of constituting Czech history. It testifies to the breadth of interest in historical themes and the use of the iconography of the past in museum discourse. Daniel Hupko focuses on the micro-historical perspective of the aristocratic cultural field and the individual life of Elisabeth Kinsky-Wilczek (1858–1938). He based his work primarily on personal diaries,

which allowed him to observe and interpret changes in the aristocratic mentality in the Central European context. In reconstructing the public image of the aristocracy, he also touches on the history of gender roles.

Vojtěch Zmek's research on the Mělník's Sokol before the outbreak of World War I corresponds with the issue of the relationship between national ideas and local practices. The analysis of the organisation and practices of the Sokol movement, the establishment of a women's section and cultural activities demonstrate how physical education associations acted as promoters of national ideas while also serving as platforms for social innovation, including making public spaces accessible to women. The paper contributes to regional history, but at the same time it overlaps with the general history of sport, as well as politics, culture, gender, and nationality issues. The history of sport is also explored by Jan Lomíček. He focuses on the controversies surrounding the participation (and non-participation) of Czechoslovak athletes in the XI Olympic Games in Berlin in 1936. He points out how international sporting events can serve as a platform for ideological presentation and at the same time trigger public discussions about the ethics and political risks of representation. Lomíček's work emphasises the variability of public attitudes and the importance of media framing of sporting events.

Tomáš Kavka's paper opens up the issue of museum practice as a tool for presenting the regime, using the example of the establishment of the V. I. Lenin Museum in Bratislava between 1954 and 1957. It notes the complexity of institutional changes in the Czechoslovak museum practice after 1948. Although Communist Party museums represented an explicit ideological discourse, the paper helps to provide a more nuanced understanding of the relationship between power and memory during the era of state socialism. The theme of the relationship among politics, culture, and public space is also developed in Eliška Přeborovská's article, which deals with the so-called thematic plans of Czechoslovak film production in the 1950s. The author shows how the planning mechanisms of cultural policy clashed with the difficult nature of film production and how areas of undefined action and compromise emerged between ideological dictates and specific artistic practice.